

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Кафедра охорони праці та безпеки життєдіяльності

03-10-156М

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до проведення практичних занять та
виконання самостійної роботи
з навчальної дисципліни
«ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ»**

*для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Туризм і рекреація»
спеціальності ІЗ «Туризм та рекреація»
денної та заочної форм навчання*

Рекомендовано науково-
методичною радою з якості
ННІ агроєкології та
землеустрою
Протокол № 6 від 10.02.2026 р.

Методичні вказівки до проведення практичних занять та виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньо-професійною програмою «Туризм і рекреація» спеціальності ІЗ «Туризм та рекреація» денної та заочної форм навчання [Електронне видання] / Туровська Г. І. Рівне : НУВГП, 2026. 12 с.

Укладач: Туровська Г. І., к.т.н., доцент кафедри охорони праці та безпеки життєдіяльності.

Відповідальний за випуск – Кухнюк О. М., к.т.н., доцент, завідувач кафедри охорони праці та безпеки життєдіяльності.

Керівник групи забезпечення
спеціальності

Коротун О. П.

Попередня версія методичних вказівок 03-10-131М

© Г.І. Туровська, 2026
© Національний університет
водного господарства та
природокористування, 2026

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Рекомендації до вивчення дисципліни.....	5
2. Практичні роботи.....	5
3. Самостійна робота.....	9
Рекомендована література.....	11

ВСТУП

В умовах нових форм організації праці важливими є питання охорони праці відповідно до галузевого напрямку підготовки фахівців, який повинен базуватися на знаннях щодо стану і проблем охорони праці у відповідній галузі, складових і функціонування СУОП та шляхів, методів й засобів забезпечення умов виробничого середовища і безпеки праці згідно з чинними нормативними документами. Саме на здобуття таких знань і спрямована дисципліна «Охорона праці в галузі».

Мета та завдання вивчення навчальної дисципліни полягають у формуванні у здобувачів умінь та компетентностей для забезпечення ефективного управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці в туристичній галузі.

Результатами навчання, які набувають здобувачі освіти, вивчаючи цю навчальну дисципліну, є вміння: контролювати виконання вимог охорони праці в професійній діяльності; демонструвати здатність до організації діяльності виробничого колективу з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці. Такий процес навчання є важливим, так як він зорієнтований на розвиток творчої особистості майбутнього фахівця.

1. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Методичні вказівки розроблені для надання допомоги здобувачам освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності ІЗ «Туризм та рекреація» у підготовці до практичних занять та виконання самостійної роботи. Рекомендований список літератури необхідний для належного оволодіння навчальним матеріалом у розрізі практичних занять та виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі».

Оцінювання знань здобувачів здійснюється за 100-бальною шкалою: результати поточного контролю оцінюються від 0 до 60 балів, підсумкового контролю – від 0 до 40 балів, – відповідно до [«Системи оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти»](#).

2. ПРАКТИЧНІ РОБОТИ

Метою практичних робіт є поточна перевірка рівня засвоєння здобувачами навчального матеріалу з найважливіших тем навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі».

У процесі виконання практичних робіт здобувач повинен оволодіти вміннями:

- визначати першочергові напрями робіт щодо профілактики виробничого травматизму та професійної захворюваності;
- визначати та впроваджувати з метою поліпшення стану виробничого середовища та безпеки праці раціональні заходи та засоби;
- застосовувати на туристичному підприємстві міжнародні стандарти та системи керування охороною праці.

2.1. Плани практичних занять

Тема 1. Порядок розробки інструкцій з охорони праці

План заняття:

1. Ознайомлення з Типовим положенням про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці.
2. Ознайомлення з Положенням про розробку інструкцій з охорони праці.
3. Вивчення методики складання інструкцій з охорони праці для працівників відповідних професій або виконавців відповідних робіт на підприємстві.

Рекомендована література [7].

Тема 2. Міжнародні норми в галузі охорони праці

План заняття:

1. Соціальна відповідальність та охорона праці.
2. Законодавча основа Євросоюзу з питань охорони праці.
3. Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці.

Рекомендована література [9, 10, 12-15, 21].

Тема 3. Опрацювання розділу «Охорона праці» колективного договору та «Угоди з охорони праці»

План заняття:

1. Колективно-договірне регулювання трудових відносин.
2. Трудовий договір (угода).
3. Договори цивільно-правового характеру.
4. Особливості регулювання праці окремих категорій працівників.
5. Розділ «Охорона праці» у колективному договорі.
6. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві. Страхування туристів.

Рекомендована література [7, 16].

Тема 4. Розслідування нещасних випадків і професійних захворювань

План заняття:

1. Звітність та інформація про нещасні випадки та професійні захворювання, аналіз їх причин.
2. Порядок розслідування нещасних випадків, гострих професійних захворювань (отруєнь) та аварій на виробництві.
3. Особливості розслідування та обліку нещасних випадків не виробничого характеру.
4. Основні заходи щодо запобігання травмам і професійним захворюванням.
5. Безпека туристичної подорожі.
6. Аналіз нещасних випадків на об'єктах туристичної галузі за причинами та травмуючими чинниками.

Рекомендована література [5, 7, 16, 17, 20, 23].

Тема 5. Оцінка факторів виробничого середовища і трудового процесу

План заняття:

1. Поняття безпеки та гігієни праці.
2. Основні фактори небезпек туристичного підприємства.
3. Санітарні вимоги до території, виробничих і санітарно-побутових приміщень туристських комплексів.
4. Фактори виробничого середовища і трудового процесу, які впливають на здоров'я і працездатність людини.
5. Атестація робочих місць за умовами праці.
6. Оцінка технічного та організаційного рівня робочого місця.

Рекомендована література [1, 3, 7].

Тема 6. Організація робочого місця з оптимальними ергономічними параметрами

План заняття:

1. Основні фактори, що впливають на працездатність людини в процесі трудової діяльності.
2. Організація робочого місця.
3. Планування офісного простору.
4. Оцінка робочого місця з урахуванням впливу чинників виробничого середовища на людину. Методи профілактики.
5. Розробка паспорта робочого місця.

Рекомендована література [7, 8, 11, 20].

Тема 7. Вивчення первинних засобів пожежогасіння на прикладі туристського комплексу

План заняття:

1. Основні причини виникнення пожеж у туристському комплексі.
2. Обов'язки адміністрації туристського комплексу з питань захисту від пожеж.
3. Протипожежні вимоги до експлуатації електроприладів інженерних систем, що використовуються для обслуговування туристів.
4. Причини виникнення пожеж у готелях.
5. Вогнегасні речовини і первинне знаряддя пожежогасіння.
6. Основні протипожежні заходи, які забезпечують безпеку туристського комплексу.

Рекомендована література [1, 4, 18, 20].

3. САМОСТІЙНА РОБОТА

Підсумком самостійної роботи над вивченням навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі» є складання письмового звіту за питаннями, поданими в табл. 1.

Таблиця 1

Завдання для самостійної роботи

№ зп	Тема самостійної роботи	Питання теми
1.	Міжнародні норми в галузі охорони праці	Міжнародне регулювання туристичної діяльності
2.	Організація та управління охороною праці на туристичному підприємстві	Місце, роль, функціональні обов'язки посадових осіб в системі управління охороною праці на туристичному підприємстві
3.	Проблеми фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії	Програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища
4.		Міжнародний досвід з питань розробки заходів безпеки міжнародного туризму
5.	Пожежна безпека	Діяльність працівників галузевих об'єктів на випадок виникнення пожежі

Рекомендована література [1, 2, 5, 6, 19, 22]

Оформлення звіту про самостійну роботу див. [тут](#) (стор. 11).

Теми для самостійного опрацювання

1. Актуальні питання безпеки та гігієни праці у контексті європейської інтеграції України.
2. Інтеграція законодавства сфери охорони праці України із законодавством ЄС.
3. Правові аспекти у сфері трудових відносин та соціальна відповідальність бізнесу.
4. Переваги європейської моделі управління безпекою здоров'я на роботі для роботодавця і працівників.
5. Професійна безпека та гігієна праці.
6. Проблеми забезпечення пожежної та техногенної безпеки на туристичному підприємстві.
7. Безпека персоналу в умовах воєнного часу.
8. Сучасні інформаційні технології у забезпеченні безпеки.
9. Ризик-орієнтоване мислення безпечної праці для працівників туристичних підприємств.
10. Інтеграція систем безпеки підприємств та організацій на основі управління ризиками.
11. Сучасні технології, техніка та обладнання захисту природи та людини.
12. Проблеми та перспективи впровадження управління ризиками на підприємстві.

Примітка: опрацювання вказаних тем надасть можливість отримати додаткові бали до поточної успішності.

ПИТАННЯ ГАРАНТОВАНОГО РІВНЯ ЗНАНЬ

Перелік питань можна переглянути [тут](#) (див. стор. 12-13).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Банько В.Г. Охорона праці в туристському комплексі. URL: <https://cutt.ly/CzxYqv0>
2. Вовк Ю.А., Вовк І.П. Охорона праці в галузі: навч. посіб. URL: <https://cutt.ly/3goU8vp>
3. Гандзюк М.П. Основи охорони праці. URL: <http://studies.in.ua/osnovy-ohorony-praci-gandzjuk-mp.html>
4. Зацарний В.В. Конспект лекцій з дисципліни «Основи охорони праці». URL: <https://cutt.ly/ggoUBic>
5. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. URL: https://tourlib.net/books_ukr/kyfjak.htm
6. Пуцентейло П.Р. Міжнародне регулювання туристичної діяльності. URL: <https://cutt.ly/0zxJrZf>

Нормативно-правова

7. Законодавство України про охорону праці. URL: <https://cutt.ly/vgoIrPx>
8. ДСТУ 7299:2013. Дизайн і ергономіка. Робоче місце оператора. Взаємне розташування елементів робочого місця. Загальні вимоги ергономіки. URL: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page?id_doc=57364
9. Директива Ради ЄС 89/391/ЄЕС про запровадження заходів, покликаних заохочувати до покращення безпеки та охорони здоров'я працівників на роботі. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b23#Text
10. Конвенція про основи, що сприяють безпеці й гігієні праці № 187. URL: <http://surl.li/deqstm>
11. НПАОП 0.00-7.15-18. Вимоги щодо безпеки та захисту здоров'я працівників під час роботи з екранними пристроями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0508-18#Text>
12. Міжнародний стандарт SA8000:2001 «Соціальна відповідальність». SAI SA8000: 2001 Social Accountability International. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0015697-07#Text>

13. Міжнародний стандарт OHSAS 18001:2007 Occupational health and safety management systems – Requirements. Системи менеджменту охорони праці – Вимоги. URL: <https://cutt.ly/kDTAQbR>

14. Міжнародний стандарт ISO 45001:2018. Occupational health and safety management systems – Requirements with guidance for use. Системи менеджменту охорони здоров'я і безпеки праці. URL: <http://surl.li/lmahas1>

15. Міжнародний стандарт ISO 26000:2010 «Настанова по соціальній відповідальності». ISO 26000: 2010 (Draft) Guidance on Social Responsibility. URL: <https://cutt.ly/PDTSE7e>

16. Про туризм: Закон України. *Відомості Верховної Ради*. 1995, № 31. URL: <https://cutt.ly/ez879zx>

17. Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 квітня 2019 р. № 337. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-2019-%D0%BF#Text>

Інформаційні ресурси

18. Виробничо-практичний журнал «Охорона праці і пожежна безпека». URL: <https://oppb.com.ua>

19. Міжнародний досвід з питань розробки заходів безпеки міжнародного туризму. URL: <https://infopedia.su/9xc270.html>

20. Науково-виробничий журнал «Охорона праці». URL: <http://ohoronapraci.kiev.ua/#>

21. Охорона праці в Євросоюзі URL: <http://surl.li/vlkjgc>

22. Охорона праці в туризмі. URL: <https://studfile.net/preview/5462330/page:3/>

23. Травматизм. Статистика. Причини. URL: <https://cutt.ly/GzxFWq6>